РОЗДІЛ II · ЄВРОПА, АМЕРИКА І СВІТ У 50–70-Х РР. XIX СТ.

Велика Британія: вікторіанська доба

Цікавинки й завдання до тем про Британію 1850–1870-х рр.: «майстерня світу», перше метро, суперництво Дізраелі та Гладстона, британський інтерес до Суецького каналу.

1 Поїзд під землею



Потяг лондонського метро, 1860-ті рр.

10 січня 1863 р. в Лондоні відкрили першу у світі підземну залізницю — від Паддінгтона до Фаррінгдона, близько 6 км. Потяги тягнули паротяги, тому в тунелях було повно диму. Уже першого дня метро перевезло понад 38 тис. пасажирів.

Завдання

1. Уявіть, що ви лондонець 1863 р. Напишіть 2–3 речення для газети: чи наважилися б ви проїхатися в метро?
2. Чому саме Лондон першим потребував метро?

Для вчителя

Лондон був найбільшим містом світу — близько 3 млн жителів. Вулиці були забиті кіньми й екіпажами, а залізничні вокзали стояли на околицях.

2 Політичний поєдинок: Дізраелі та Гладстон



Бенджамін Дізраелі, 1873 р.



Вільям Гладстон, 1861 р.

Майже 30 років двоє політиків змагалися в парламенті й по черзі очолювали уряд. Королева Вікторія відкрито симпатизувала Дізраелі.

	Бенджамін Дізраелі	**Вільям Гладстон**
Партія	консерватори (торі)	ліберали (віги)
Прем'єр-міністр	1868; 1874–1880	чотири рази між 1868 і 1894
Відомий тим, що…		

Завдання

Заповніть останній рядок. Скористайтеся підказками: виборча реформа 1867 р., купівля акцій Суецького каналу, закон про освіту 1870 р., таємне голосування 1872 р.

Цікавинка

Дізраелі писав романи. Про королеву він жартував: «Кожен любить лестощі, а з королівськими особами їх треба класти лопатою». Гладстон же, за словами Вікторії, звертався до неї так, наче вона «публічні збори».

Для вчителя

Дізраелі: виборча реформа 1867 р., купівля акцій Суецького каналу 1875 р., Вікторія — імператриця Індії 1876 р. Гладстон: закон про початкову освіту 1870 р., таємне голосування 1872 р.

3 Як британці купили канал

1875 р. правитель Єгипту, хедив, опинився в боргах і вирішив продати свої акції Суецького каналу. Дізраелі не встигав зібрати парламент. Він за кілька днів позичив 4 млн фунтів у банкіра Ротшильда й купив 44 % акцій.

Завдання

1. Знайдіть на карті світу Суецький канал. Які два моря він з'єднав?
2. На скільки скоротився шлях з Лондона до Індії?
3. Чому для Британії це було так важливо?

Для вчителя

Канал з'єднав Середземне й Червоне моря. Шлях з Лондона до Бомбея скоротився приблизно на 7 тис. км — кораблям більше не треба було обходити Африку. Індія була найціннішою колонією Британії.



Відкриття Суецького каналу, 17 листопада 1869 р. За акварелю Ріу

4 Британці на Донбасі: як виникла Юзівка

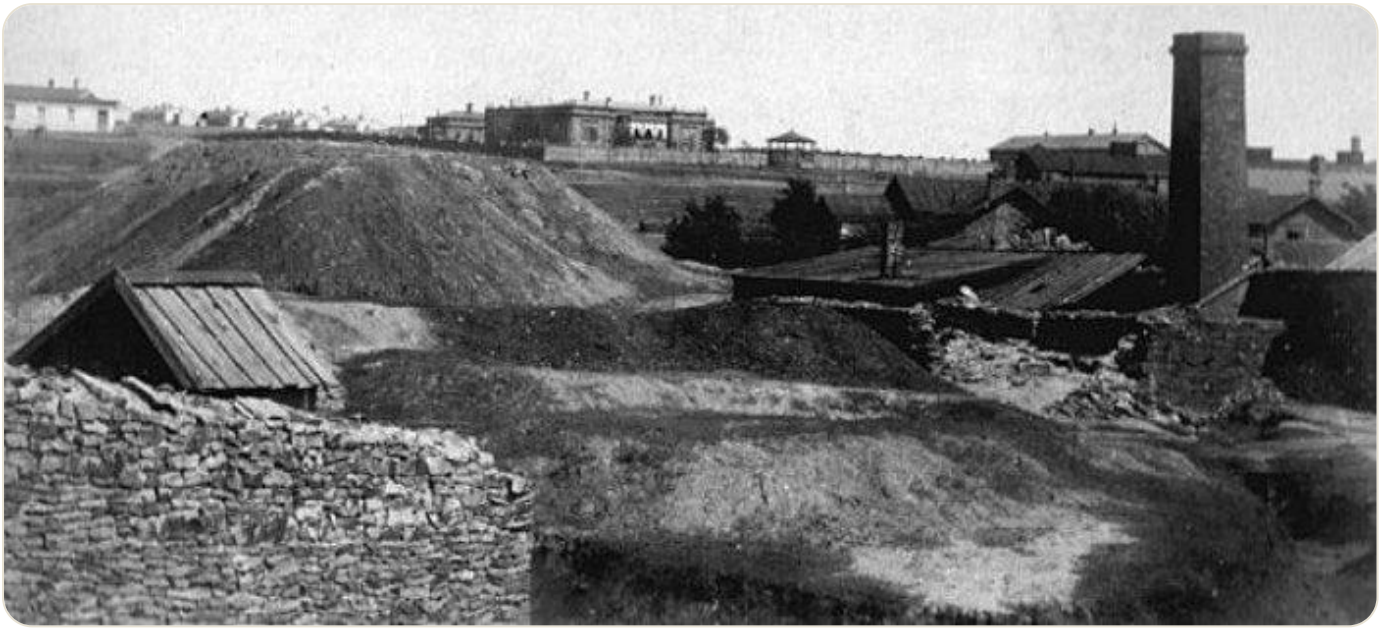

Район юзівського металургійного заводу, на другому плані будинок Юза; фото 1888 р.

1869 р. валлійський підприємник Джон Г'юз (у нас його називали Юзом) купив землю в Катеринославській губернії. З Британії він привіз обладнання й близько сотні майстрів. 1872 р. завод дав перший чавун. Робітниче селище при заводі назвали Юзівкою — нині це місто Донецьк.

Завдання

1. Які британські винаходи й досвід потрапили до України завдяки Юзу?
2. Чому британські підприємці вкладали гроші саме в Донбас?
3. Знайдіть на фото завод і будинок Юза.

Для вчителя

Донбас мав поклади вугілля й залізної руди, а Російська імперія потребувала металу для залізниць. Британія була «майстернею світу» і мала найдосвідченіших інженерів.

РОЗДІЛ II · ЄВРОПА, АМЕРИКА І СВІТ У 50–70-Х РР. XIX СТ.

Франція: від Другої імперії до Третьої республіки

1 Президент, що став імператором



О. Верне. Барикади в Парижі, червень 1848 р.



Луї Наполеон Бонапарт складає присягу як президент, 20 грудня 1848 р.

Племінник Наполеона I, Луї Наполеон Бонапарт, переміг на перших у Франції загальних виборах президента. Він присягнув берегти республіку, але 2 грудня 1851 р. влаштував переворот, а рівно через рік проголосив себе імператором Наполеоном III.

Завдання

1. Розташуйте події в правильному порядку: Друга імперія; революція 1848 р.; переворот 1851 р.; вибори президента.
2. Чому Луї Наполеон обрав саме 2 грудня? Підказка: 1804 р. того ж дня коронувався Наполеон I, 1805 р. — Аустерліц.

2 Від Седана до Версаля



Паніка французької армії в битві під Седаном, 1870 р.

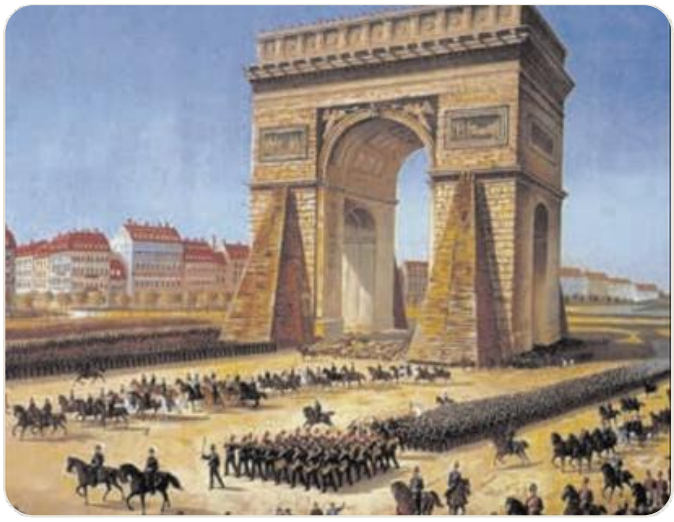

Марш німецьких військ у Парижі, 1871 р.

1 вересня 1870 р. під Седаном французьку армію оточили, наступного дня Наполеон III потрапив у полон. 4 вересня в Парижі проголосили республіку. 18 січня 1871 р. у Дзеркальній залі Версаля проголосили Німецьку імперію, а 1 березня німецькі війська пройшли урочистим маршем Парижем.

Завдання

1. Складіть стрічку часу з чотирьох дат.
2. Чому німці обрали для проголошення імперії саме Версаль?
3. Які почуття мала викликати в парижан картина маршу?

Цікавинка

Наполеон III після полону жив в Англії й помер там 1873 р. Його дружина, імператриця Євгенія, пережила його майже на 50 років.

Для вчителя

Версаль — палац французьких королів і символ величі Франції. Проголосити там Німецьку імперію означало принизити переможену країну.

3 «Чорна пляма» на карті



А. Беттанньє. «Чорна пляма», 1887 р.

За Франкфуртським миром 1871 р. Франція віддала Німеччині Ельзас і частину Лотарингії й заплатила 5 млрд франків контрибуції. На картині вчитель показує учням карту Франції, де втрачені провінції зафарбовано чорним.

Завдання

1. Що відчувають учні на картині? Знайдіть деталі.
2. Навіщо у французьких школах показували таку карту?
3. Як ця «пляма» могла вплинути на майбутні стосунки Франції та Німеччини?

Цікавинка

Статую Страсбурга на площі Згоди в Парижі до 1918 р. вкривали жалобним крепом. Ельзас і Лотарингія повернулися до Франції лише після Першої світової війни.

Для вчителя

Учні серйозні й зосереджені, хлопчик біля карти ледь не плаче. Карта мала виховувати бажання повернути втрачені землі — реванш. Це стало однією з причин ворожнечі Франції та Німеччини аж до Першої світової війни.

4 Паризька комуна: 72 дні

18 березня 1871 р. паризькі національні гвардійці відмовилися віддати гармати уряду, і місто перейшло під владу Паризької комуни. Комуна протрималася 72 дні. Наприкінці травня урядові війська взяли Париж штурмом під час «Кривавого тижня».

Завдання

1. Порівняйте барикади 1848 р. (с. 5) і 1871 р.: що спільного?
2. Чому Париж так часто ставав центром революцій?
3. Що таке Мур комунарів і чому біля нього досі покладають квіти?

Для вчителя

Біля стіни кладовища Пер-Лашез у травні 1871 р. розстріляли останніх оборонців Комуни. Відтоді Мур комунарів — місце пам’яті.



Барикади на вулицях Парижа